

PREDSTAVITVE REFERENTOV & IZVLEČKI

MEDNARODNI SIMPOZIJ DRUŠTVA SLOVENSkih KNJIŽEVNIH PREVAJALCEV Celje, 6.–8. oktober 2023

Tanja Petrič je končala študij primerjalne književnosti ter nemškega jezika in književnosti na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani, študirala pa je tudi v Berlinu in na Dunaju. Je samostojna literarna kritičarka, prevajalka leposlovnih in humanističnih besedil iz nemščine, urednica in vodja mednarodnih projektov s področja prevajanja in književnosti. V slovenskih in mednarodnih tiskanih in spletnih medijih objavlja kritike, eseje, spremne besede, recenzije in članke s področja književnosti in kulture. S kritiškimi in prevajalskimi prispevki sodeluje tudi z Radiem Slovenija. Od leta 2010 koordinira in vodi mednarodne prevajalske seminarje slovenske književnosti. V slovenščino je med drugim prevedla avtorje in avtorice, kot so B. Brecht, M. M. Flašar, F. Hoppe, N. Kermani, A. Kim, J. Lüscher, F. Mayröcker, E. Menasse, R. Menasse, A. Schwarzenbach, J. Wagner. Za svoje prevajalsko in kritiško delo je prejela več štipendij in priznanj, med drugim lirikonov zlat (2011) za prevode poezije iz nemščine, avstrijsko prevajalsko premijo (2013 in 2016), Stritarjevo nagrado za najboljšo mlado kritičarko (2015) in nagrado Radojke Vrančič za najboljšo mlado prevajalko (2016) za prevod poezije Friederike Mayröcker. Od leta 2010 je članica Društva slovenskih literarnih kritikov (DSLK) in Društva slovenskih književnih prevajalcev (DSKP), od 2020 tudi predsednica DSKP, od 2016 pa je vključena v Slovenski center PEN.

OD VRTIČKA DO POLJA: 70 LET DRUŠTVA SLOVENSkih KNJIŽEVNIH PREVAJALCEV

V svojem prispevku bom orisala zgodovino ter opredelila vlogo in pomen Društva slovenskih književnih prevajalcev (DSKP) skozi 70 let neprekinjenega aktivnega delovanja. Na kratko bom predstavila vzgibe, ki so v petdesetih letih prejšnjega stoletja vodili v ustanovitev posebnega interesnega združenja prevajalcev. Osvetlila bom tudi razvoj in pomen društvenih dejavnosti, o katerih pričajo pisni arhivski viri in spominski zapisi vidnih članov, ki so se ohranili predvsem v strokovnih publikacijah Društva, delno pa tudi v ustnem izročilu, in skozi lastno izkušnjo dela na Društvu v zadnjih dvajsetih letih. Zaradi pomanjkljivosti društvenega arhiva, ki se je v desetletjih večkrat selil, ob čemer se je gradivo delno izgubilo ali uničilo, sta raziskovanje in natančna rekonstrukcija društvene zgodovine otežena – nekaj arhivskega gradiva se še hrani v prostorih Društva na Tomšičevi 12 v Ljubljani, večino gradiva pa so že prevzeli pristojni iz Rokopisne zbirke Narodne in univerzitetne knjižnice.

Dr. Štefan Vevar je diplomiral iz angleščine in nemščine na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani, kjer je na Oddelku za germanistiko leta 2011 tudi doktoriral z disertacijo *Fenomen Goethe: njegova estetika in poetika med izvornikom in slovenskim prevodom*, ki je leta 2012 izšla pri založbi LUD Literatura. Poslovenil je številna dela iz nemške, avstrijske in švicarske književnosti, zlasti nemških klasikov, kot so Goethe, Schiller, Musil, Broch, Kafka, Stifter, Bernhard, Fontane, Grass, Novalis, Sebald, pa tudi sodobnih avtorjev in avtoric, kot so Geiger, Ransmayr, Haderlap in Seiler. Je avtor več člankov in predgovorov k nemški literaturi v slovenskih prevodih ter prispevkov o teoriji in kritiki prevajanja; med njimi tudi avtor monografije *Temeljni vidiki in principi teorije literarnega prevajanja* (2000). Leta 1999 je prejel najvišje stanovsko priznanje, Sovretovo nagrado, za prevod Goethejevega romana *Učna leta Wilhelma Meistra*. Leta 2013 je izdal prevodoslovno monografijo *Vrvohodska umetnost prevajanja*. Leta 2017 je prejel tudi uveljavljeno nagrado Fabjana Hafnerja za najboljši prevod iz nemščine v slovenščino v zadnjih dveh letih, in sicer za prevod romana *Saturnovi prstani* W. G. Sebald, leta 2019 pa še avstrijsko državno nagrado za prevajanje.

DEESKAPE SKOZI ČAS. SKICA OB JUBILEJU

V svojem prispevku sem se za uvod sprehodil med predsedniškimi obrazi Društva, ki so v 18. Zborniku DSKP skupaj ustvarili nekakšno kroniko DSKP-ja od ustanovitve do srede devetdesetih let 20. stoletja. Potem sem skušal odgovoriti na nekaj temeljnih vprašanj v zvezi z obstojem, vlogo in poslanstvom društva književnih prevajalcev nasploh in konkretno v Sloveniji. Literarni prevod in svetovna literatura sta resda bistveno starejša od slehernega društva prevajalcev in načeloma obstajata tudi brez njega, sem argumentiral, vendar pa se jima v vsaki družbi godi bolje, če v njej obstaja tudi društvo književnih prevajalcev. Potem ko sem razčlenil naloge takega društva in njegovo poslanstvo, sem ugotovil, da DSKP že dolgo opravlja vse te naloge in že dolgo živi to svoje poslanstvo. Nazadnje sem kratko opisal svoje predsednikovanje v DSKP-ju med letoma 2002 in 2006 ter ta leta označil kot čas levitve DSKP-ja iz društva v interesno skupnost.

Ana Badurina nagrađivana je prevoditeljica s talijanskog jezika i viša je lektorica na Odsjeku za talijanistiku zagrebačkog Filozofskog fakulteta. Redovna je članica Društva hrvatskih književnih prevodilaca, a od 2018. i njegova predsjednica. Za prijevod romana "Eva spava" Francesce Melandri (Fraktura, Zaprešić) talijansko Ministarstvo kulture dodijelilo joj je 2020. nagradu za najbolji prijevod s talijanskog. Godine 2022. dodijeljena joj je Godišnja nagrada DHKP-a "Josip Tabak" za prijevod dječje književnosti, za roman Susanne Mattiangeli "HB Olovka: Bilješke i tajne, priče izmišljene i stvarne". Kao stipendistica prevodilačke rezidencije boravila je u rimskoj Casa delle Traduzioni u listopadu i studenom 2021. U suradnji s Talijanskim institutom za kulturu u Zagrebu i DHKP-om organizirala je radionice u okviru projekta Translab – Laboratorij za književno prevođenje, s kojim danas surađuje kao mentorica. Prevodi suvremenu prozu i dječju književnost (Elena Ferrante, Paolo Cognetti, Natalia Ginzburg, Francesca Melandri, Antonio Scurati, Umberto Eco...).

DRUŠTVO HRVATSKIH KNJIŽEVNIH PREVODILACA – JUČER, DANAS I SUTRA

Društvo hrvatskih književnih prevodilaca osnovano je 11.11.1952., samo dva mjeseca nakon kongresa UNESCO-a na kojemu je izglasana odluka o poticanju osnivanja prevodilačkih društava u svim zemljama. Na osnivačkoj skupštini održanoj u prostorijama Društva književnika Hrvatske sudjelovalo je 37 prevodilaca, a za prvog predsjednika Društva izabran je Gustav Krklec. Društvo danas broji više od 300 članova, član je Europskog vijeća nacionalnih udruga književnih prevodilaca (CEATL), pokreće brojne projekte i inicijative, organizira radionice književnog prevođenja i dodjeljuje nagrade za najbolje prijevode, a taj doista dugačak popis 2022. godine zaokružili smo projektom koji predstavlja krunu višegodišnjih napora nekoliko Upravnih odbora, a to je otvaranje DHKP-ove Rezidencije za prevodioce i pisce, koja je u međuvremenu postala i članicom europske mreže rezidencija za književne prevodioce RECIT. Cilj je ovog izlaganja ponuditi kratak pregled povijesnog razvoja DHKP-a, osvrnuti se na ključne trenutke na tom putu i imena koja su svojim neumornim radom doprinijela njegovu rastu, ali i unapređenju položaja književnih prevodilaca u Hrvatskoj i povećanju vidljivosti njihova rada te istaknuti neke od strateških smjernica za njegov daljnji rad i razvoj. K tome, naglasit ću važnost i prednosti suradnje među srodnim hrvatskim i međunarodnim strukovnim udrugama ilustrirajući nekoliko primjera dobre prakse.

Dániel Dányi, b. 1980 in Budapest, a Hungarian-English freelance translator and interpreter based in Gárdony, Hungary, an active literary translator of English and Hungarian since 2001. Translator of Balázs Szálinger (2023), Mátyás Szöllősi (2022), Krisztina Rita Molnár (2020), István László G. (2019), Tom Wolfe (etc.). Contributor to Hungarian Literature Online (<https://hlo.hu/>) and Panel Magazine (<https://panel-magazine.com/>), mentor for Amanda Gorman translation workshop (<https://hlo.hu/news/amanda-gormans-poetry-collection-published-in-hungarian.html>). Volunteer, organizer and board member at MEGY.

Emese Rajsli, teacher, translator, interpreter. Graduated in 1989 from the Department of Hungarian Language and Literature at the Faculty of Arts, University of Novi Sad, Serbia. Editor of a Hungarian-Serbian dictionary and a translation series (Forum Publishing House, Novi Sad, Serbia); editor at the Ex Symposion literary, art and philosophy journal (Veszprém, Hungary); freelance interpreter. Translated numerous works from the Bosnian, Croatian, Macedonian, Montenegrin, Serbian, Slovenian languages into Hungarian, including Slovenian authors: Andrej Blatnik, Igor Bratož, Aleš Debeljak, Ivana Djilas, Evald Flisar, Jasmin B. Frelj, Stanka Hrastelj, Mirt Komel, Klemen Kordež, Gašper Kralj, Mart Lenardič, Davorin Lenko, Eva Mahkovic, Andrej Morovič, Vinko Möderndorfer, Anja Mugerli, Lela B. Njatin, Svetlana Slapšak, Marcel J. Štefančič, Goran Vojnović, Prežihov Voranc, Uroš Zupan.

HUNGARIAN ASSOCIATION OF LITERARY TRANSLATORS (MEGY)

Hungarian literary translators had no representative body of their own until 2003. The formation of MEGY was a rather spontaneous grassroots process, a tradition which we continue to embrace in our community. These beginnings are well recorded, and ironically address the very same issues that Hungarian translators are still facing 20 years on.

We will give a brief overview of the issues faced in 2003 at the conception of MEGY, as well as the Association's various activities. The presentation will then focus on the present-day Association and its workings and challenges, both new and old. The final part of this presentation is a realistic outlook of present-day literary translation in Hungary, posing some grave questions and pitching some hopeful initiatives.

Mag. Dušanka Zabukovec je diplomirala in magistrirala iz angleškega jezika in književnosti ter francoskega jezika in književnosti na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani. Dodatno je študirala italijanski jezik in klavirsko igro. Zaposlena je bila na RTV Slovenija, najprej kot urednica v glasbenem uredništvu, nato pa kot prevajalka in nazadnje petnajst let vodja Programske službe za prevajanje in lektoriranje. Prevedla je blizu 200 knjig (mdr. *V imenu otroka* Iana McEwana, *Sejemskega čarovnika* Jelene Lengold, *Skromne darove* Uglješe Šajtinca, *Enako glasbo* Vikrama Setha, *Moje življenje* in *Izbrane zgodbe* Rabindranatha Tagoreja, satiro *Ekskluziva* Evelynna Waugha, *Wolf Hall* Hilary Mantel in *Kolo na šolski strehi* Meindert de Jonga (za ta prevod je častno listo IBBY); več kot 2000 celovečernih filmov (npr. glasbeni film *Moja draga gospa / My Fair Lady*), televizijskih oddaj, nadaljevank in nanizank, risank (za prevode *Smrkcev* je prejela nagrado za kakovost RTV Slovenija), pa tudi gledaliških predstav in literarnih esejev, člankov in prispevkov ter radijskih oddaj. Piše literarne oddaje za Radio Ars. Za Festival Ljubljana redno prevaja (opere, operete in gledališke predstave) v slovenščino in angleščino. Bila je predsednica Društva slovenskih književnih prevajalcev, je članica Društva slovenskih filmskih in televizijskih prevajalcev in prejemnica društvene nagrade Brede Lipovšek za življenjsko delo.

OKNO V SVET

Marsikdo nikdar ne pomisli, da se je slovenska književnost pravzaprav začela s prevodi. Še manj, kako borna in ubožna bi bila bera svetovnih književnih umetnin za bralce, ki niso ravno temeljiti poznavalci tujih jezikov. Res je, da večina Slovencev za silo obvlada kak tuj jezik, za branje zahtevnejših literarnih del pa to nikakor ne zadostuje. In zato smo tu prevajalci, da bralcem olajšamo razumevanje. »Okno v svet« je morda najbolj strnjen opis ciljev in poslanstva prevajalskega poklica. Sedemdeset let pa mineva od takrat, ko so naši predhodniki ustanovili društvo, ki naj bi združevalo prevajalce ne le ob izmenjavi izkušenj, temveč tudi v skrbi za položaj prevajalstva in prevajalcev v družbi. Skoraj polovico tega obdobja sem s kolegicami in kolegi, člani Društva slovenskih književnih prevajalcev, tudi jaz del dogajanja.

Dr. Nadja Dobnik je prevajalka iz francoščine in italijanščine, lektorica za francoski jezik, mentorica in urednica. Njeni knjižni prevodi zajemajo predvsem sodobne francoske in italijanske avtorje (Yves Bonnefoy, Philippe Jaccottet, Jacques Roubaud, André Velter, Jean-Michel Maulpoix, Christian Bobin, Fabio Scotti, Fabrizio Dall'Aglio, Antonio Tabucchi, Andrei Makine, Patrick Modiano, Gilles Leroy in drugi). Na Univerzi v Ljubljani poučuje poslovno francoščino in prevajanje iz francoščine. Od leta 2005 se raziskovalno in mentorsko ukvarja z didaktiko prevajanja in vodi prevajalske delavnice z mladimi prevajalci, nekaj prevodov s teh delavnic je izšlo tudi v knjižni obliki (Quignard, Makine, Teulé, Tournier). Leta 2016 je prejela zlati žarek združenja PHC. Je članica uredništva revije *Poetikon* in soustanoviteljica društva Hiša poezije, pri katerem ureja zbirko Ginko.

O NESMRTNOSTI PREVODOV. KAJ PA NJIHOVA POSMRTNOST? PREVAJALEC KOT AVTOR V LABIRINTU AVTORSKIH PRAVIC

Društvo književnih prevajalcev si je v zadnjih desetletjih prepoznavnost utrjevalo tudi na področju avtorskih pogodb in prepoznavnosti prevajalca kot avtorja. Brez zavzetega in vztrajnega dela društva bi bil položaj literarnih prevajalcev na založniškem trgu zagotovo slabši in bolj neurejen, čeprav se ta prizadevanja včasih zdijo sizifovsko delo.

Prevajalec kot avtor sodeluje v založniškem prostoru pod nekaterimi specifičnimi pogoji, ki se določijo s pogodbo. Pogosto je pozornost prevajalca namenjena predvsem višini honorarja, manj pa prenosu avtorskih pravic in drugim dolgoročnim vidikom, medtem ko posodabljanje in uredniško spreminjanje pri ponatisih zelo redko povezujemo z vprašanjem avtorskih pravic. Referat bo na nekaterih konkretnih primerih skušal osvetliti vprašanje avtorskih pravic pri posodabljanju in uredniškem usklajevanju prevodov.

Dr. Katja Zakrajšek je komparativistka in literarna prevajalka. Posebej jo veseli brskanje po prevodno manj zastopanih literarnih tradicijah in prostorih.

Prevaja iz francoščine, angleščine in portugalščine. Najbolj doma se počuti v sodobnih pisavah, zgodi pa se ji tudi kakšen starejši klasik (Machado de Assis: *Dušeslovec in druge zgodbe*). V svojih prevodih se sprehaja od Francije (Marie Ndiaye: *Ladivine*) do Senegala (Ken Bugul: *Riwaan*), Konga (Fiston Mwanza Mujila: *Tramvaj 83*), pa z Mavricija spet v Francijo (Nathacha Appanah: *Povratnik nasilja*); od ZDA (Monique Truong: *Knjiga soli* – zanjo je leta 2008 prejela nagrado Radojke Vrančič) do Brazilije (Adriana Lisboa: *Simfonija v belem*), od Kenije (Ngũgĩ wa Thiong'o: *Pšenično zrno*) prek Nigerije (Akwaeke Emezi: *Kako je umrl Vivek Oji*) do Velike Britanije (poezija Warsan Shire ji je leta 2017 prinesla lirikonov zlát, roman *Dekle, ženska, druga_i* Bernardine Evaristo pa leta 2022 Sovretovo nagrado); od filozofije (Jean-Pierre Dupuy, *Prihodnost ekonomije*, Alain Badiou) do otroške in mladinske književnosti (Clémentine Beauvais, Elizabeth Acevedo) ter, čisto na sveže, še v gledališče (Tony Kushner: *Angeli v Ameriki*).

MIA COUTO IN NJEGOVE IGRAJDBE

Mozambiški pisatelj Mia Couto, v slovenščini že prisoten z romanom *Poslednji plamenčev let* (prev. Barbara Juršič), slovi po samosvojem slogu, ki s pretanjenim jezikovnim čutom in veliko mero jezikovne domišljije spaja visokoliterarno portugalščino, njene oblike z mozambiških ulic in ritme in podobe iz domačih mozambiških jezikov ter iz teh elementov rekonstruira nov literarni izraz za sodobni Mozambik, vse bolj prepreden z *brincriações*, kot svoje besedne novotvorbe sam označuje z zase tipično prekrivanko. Te »igrajdbe« se zlasti zgoščajo v njegovi kratki prozi, ki se v marsičem navdihuje v opusu brazilskega pisatelja Joãa Guimarãesa Rosa. V prispevku bom na primerih predstavila Coutove postopke iznajdevanja jezika in razmišljala o možnih prevajalskih rešitvah; za leto 2024 namreč z LUD Literatura načrtujemo izid njegove zbirke *Vozes anoitecidas* z delovnim naslovom *Znočeni glasovi*.

Dr. Nikolaj Bojanov Todorov holds a PhD in the history of Spanish and Portuguese literature and is the author of numerous translations of fiction and poetry from Spanish and English. His authors include Fernando Pessoa, Antonio Machado, Ramon Maria Valle-Inclán and Miguel de Unamuno. He is also an editor and teacher of Bulgarian language and literature.

ON THE USE OF INDIGENOUS, DIALECT, ARCHAIC AND FOREIGN WORDS IN TRANSLATION FROM SPANISH

The paper will start with an introduction to the formation of national literatures in Latin America, focusing on the development of: Mexico, Bolivia and Paraguay. There will be mentioned the ethical stand and the narrative strategies in the representation of Indians and women, and the role of language in the “invention” of a nation, all of them in an “indigenist” and post-colonial theoretical context. An accent will be placed on the historical and aesthetical context. There will be a commentary on their impact on language, along with the accompanying modernist and naturalistic tendencies, affecting dialogue, action, description, logic, interpretation, interaction etc. The paper will further focus on language norms and deviations with examples from: *Juan Perez Jolote* by Ricardo Pozas, *The Bronze Race* by Alcides Arguedas and *Paraguayan Pain* by Rafael Barrett.

Dr. Barbara Juršič je rojena v Ljubljani, na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani je diplomirala iz španskega in francoskega jezika s književnostjo, magistrirala iz romanskih študij na klasični Univerzi v Lizboni ter doktorirala iz humanistike in družboslovja na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani s somentorstvom na Filozofski fakulteti Univerze v Lizboni. Na ljubljanski Filozofski fakulteti je pridobila naziv docentke za portugalsko književnost. Opravila je strokovni izpit na področju varstva kulturne dediščine in pridobila naziv kustos. Je priznana književna prevajalka iz portugalščine in španščine. Prevajala je Saramaga, Loba Antunesa, M. Tavaresa, Couta, Pessoa, Sophio, Júdice in druge. Ukvarja se s pisanjem strokovnih in znanstvenih člankov, strokovnih mnenj ter esejev, pripravlja in vodi oddaje za radio in TV Slovenija. Aktivno se ukvarja z raziskovalnim delom na področju družboslovja in humanistike s poudarkom na povezavi med utemeljitvenimi miti, narodno identiteto, dediščino in književnostjo v vseh zgodovinskih obdobjih. Je predavateljica doma in v tujini ter prejemnica nagrad in priznanj. Od februarja 2020 je direktorica Tehniškega muzeja Slovenije.

PREVAJANJE PORTUGALSKEGA NOBELOVCA JOSÉJA SARAMAGA

V svojem referatu bom predstavila prevajalski proces na primeru zahtevnih, a izbrušeno spisanih romanov portugalskega nobelovca Joséja Saramaga in se pri tem oprla na nekatere vseprisotne teme v njegovem bogatem opusu. To so med drugim: JAZ, ki se lahko multiplicira, živi več preobrazb, se deli, mesto LIZBONA, ki je labirint in odseva našo notranjost, DEŽ, ki enkrat zmede, zamegli presojo in podobo realnosti (*Leto smrti RR*), drugič spet očičuje (*Esej o slepoti*), NOTRANJI/ZUNANJI SVET – intenzivnost življenja v notranjem, preseli dogajanje iz zunanjega vanj, ČLOVEK – kdaj si resnično človek, kdaj le prikazen. V povezavi s tematiko človeka, ki je ena osrednjih pri Saramagu, avtor uporablja metafore, ki so tudi poseben zalogaj za prevajalca. Ena od pomembnih tem je tudi vloga ŽENSKE in prav tako PORTUGALSKA – njeno mesto, nekakšno obžalovanje, da se ni mogla izviti iz svoje omejenosti, hkrati z nenehnimi izrazi naklonjenosti do nje kot domovine in upanjem na svetlejšo prihodnost naroda v deželi, v kateri ljudje »znajo brati« (tudi metaforično) (konec *Leto smrti RR*). Zanimiva je tudi zgodovinska tematika v njegovih delih, npr. v *Viagem do elefante* (namig na Hotel Slon v Ljubljani, čeprav ni neposredne reference v romanu).

Aleš Berger je leta 1970 na ljubljanski Filozofski fakulteti diplomiral iz primerjalne književnosti in francoščine. Bil je novinar v kulturni redakciji ljubljanskega radia, od leta 1978 pa urednik za prevodno književnost pri založbi Mladinska knjiga. Kot literarni kritik spremlja sodobne tokove, predvsem avantgardno poezijo. Napisal je tudi vrsto gledaliških kritik. Uveljavil se je kot prevajalec iz francoščine (mdr. Lautrémont, G. Apollinaire, S. Beckett, R. Char, R. Queneau, J. Prévert) in španščine (J. L. Borges), prevaja tudi gledališka dela, za vrsto prevodov je prispeval spremne študije. Kot literarni zgodovinar je obravnaval smeri dadaizma in nadrealizma. Za svoje predvsem prevajalsko delo je prejel več nagrad: Sovretovo nagrado (1983), nagrado Prešernovega sklada (1987) za prevod Maldororjevih spevov, Župančičevo nagrado (1993), Rožančevo nagrado za esejistično zbirko *Krokiji in beležke* (1998), Schwentnerjevo nagrado (2008) in Prešernovo nagrado za življenjsko delo (2017).

KNJIŽEVNOSTI ŠPANSKEGA JEZIKA: A. B. BRALEC, UREDNIK, PREVAJALEC

Prispevek bo, kot je videti iz naslova, osebno obarvan. Razdeljen bo na tri dele. Najprej se bom razgledal, kaj mi je bilo iz teh književnosti dostopno v mladosti in med študijem, v času skoraj nikakršnih stikov s frankistično Španijo. Potem bom obudil spomin na svoja zgodnja uredniška leta, ko smo se ob »boomu« latinoameriških književnosti zavedeli, kako zelo nam primanjkuje prevajalcev iz kastiljščine in kako so se ti začeli zlagoma formirati, da jih je v tem tisočletju – samoukov ali diplomantov hispanistike – naposled dovolj. Slednjič bom preletel še svoje prevode iz jezika, ki sem se ga priučil v zrelih letih Borgesu in Garcii Lorci v čast.

Mag. David Heredero Zorzo je diplomiral iz zgodovine leta 2009 na Univerzi Complutense v Madridu. Nedolgo zatem se je preselil v Slovenijo, kjer je zaposlen kot učitelj španskega jezika. Da bi izpopolnil svoje znanje, je leta 2016 magistriral iz uporabnega jezikoslovja pri poučevanju španščine za tujce na Univerzi Nebrija v Madridu. Po desetletju življenja v Sloveniji je začutil željo po prevajanju slovenskega leposlovja v španščino in od takrat se vestno posveča tudi temu področju. Po večini prevaja otroško in mladinsko literaturo, mdr. je prevedel dela Jane Bauer, Lile Prap in Anje Štefan. Ravnokar je izšel njegov prevod prvega romana za odrasle *Sence ne gorijo* Erika Valenčiča.

PRIMERJAVA RABE PRISLOVA V SLOVENSKIH LEPOSLOVNIH DELIH TER NJIHOVIH PREVODIH V ŠPANŠČINO

Že kot bralec in uporabnik slovenščine kot drugega tujega jezika sem občasno imel občutek, da je prislov močno prisoten v slovenskih besedilih. S prevajanjem v španščino pa se je ta občutek samo še okrepil. Neredko imam težave pri pretvorbi prislova v ciljni jezik, da ta ne bi zvenel okorno. Tako je predpostavka te raziskave domneva, da se prislov v slovenščini uporablja pogosteje kot v španščini. Da bi predpostavko potrdil ali jo ovrgel, bom primerjal rabo prislova v posameznih odlomkih petih slovenskih romanov in njihovih prevodih v španščino, in sicer *To noč sem jo videl* Draga Jančarja, *Jugoslavija, moja dežela* Gorana Vojnoviča, *Menuet za kitaro* Vitomila Zupana, *Človek na obeh straneh stene* Zorka Simčiča ter *Nekropola* Borisa Pahorja. Analiza bo tako kvantitativna kot kvalitativna, saj bo ponudila vpogled v različne rešitve prevajalcev pri prevajanju prislova.

Veronika Rot je diplomirana hispanistka in filozofinja. Po študiju na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani se je izpopolnjevala na Avtonomni univerzi v Barceloni, kjer se je poglobila tudi v učenje katalonščine in v raziskovanje katalonske literature. Prevaja iz španščine in katalonščine. V njenem prevajalskem opusu so priznani, uveljavljeni in nagrajeni avtorji in avtorice, kot so Mario Vargas Llosa, Roberto Bolaño, Carlos Ruiz Zafón, Isabel Allende, Jaime Cabré, Enrique Vila-Matas, Nona Fernández, Guadalupe Nettel, Sergi Pàmies in številni drugi. Loteva se najtrših prevajalskih izzivov, pred kratkim je v sodobno slovenščino prenesla zgodbe Miguela de Cervantesa, avtorja prvega evropskega romana Don Kihota, *Zgledne novele*, ki so izpod peresa španskega klasika prišle pred več kot štiristo leti. Jezikovno spretnost pa brusi tudi s prevodi otroških in mladinskih del, po katerih mladi bralci z veseljem posegajo.

PREVAJALEC = MEDJEZIKOVNI PRETVORNIK + MEDKULTURNI POVEZOVALEC

O prevajanju razmišljam kot prevajalka in ne kot prevodoslovka. Prevajam v glavnem leposlovje: za odrasle, za mladino, za najmlajše bralce. Večinoma prozo, le izjemoma se odločim tudi za prevajanje poezije. Španščina in katalonščina sta izvorna jezika, iz katerih prevajam. Španščina je po številu govorcev drugi najbolj razširjeni jezik na svetu, katalonščina sodi med maloštevilne jezike, saj je njenih govorcev zgolj nekaj milijonov. Španščina in katalonščina sta sorodna jezika, tesno prepletena predvsem v svoji domovini Španiji. Njuno družbeno in politično sobivanje je bilo in je še problematično, kar gotovo vpliva tudi na medsebojno jezikovno vplivanje. Zaradi dominantnosti velikih jezikov nad manjšimi se mi zdi izredno pomembno, da se po številu govorcev manjši jeziki med seboj prevajajo in tako povezujejo ter preko prevodov vključujejo v svetovno književnost. Prevajanje ni zgolj prenašanje iz izvornega jezika v ciljni jezik, temveč je vstopanje v specifične jezikovne realnosti, ki so pogojene tudi z družbenimi in političnimi okoliščinami. Prevajalec torej ni zgolj medjezikovni pretvornik, temveč tudi medkulturni povezovalec.

Dr. Mojca Medvedšek je študirala francoski jezik in književnost ter umetnostno zgodovino na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani ter portugalski jezik, književnost in civilizacijo na Filozofski fakulteti v Zagrebu, kjer je tudi doktorirala. Na ljubljanski Filozofski fakulteti deluje kot docentka za portugalsko literaturo. Osrednje področje njenega raziskovalnega dela so portugalsko-francoski in portugalsko-slovenski stiki v književnosti. Je soavtorica člankov prvega univerzitetnega učbenika za portugalski jezik, objavlja tudi znanstvene in strokovne članke povezane s problematiko poučevanja portugalskega jezika in prevajanja iz portugalskega jezika v slovenščino.

Del njenega javnega strokovnega delovanja je prevajanje iz francoskega, španskega in portugalskega jezika. Prevaja zlasti leposlovna dela in esejistiko, strokovna dela s področja umetnostne zgodovine, sociologije, filozofije in jezikoslovja.

KRATEK PREGLED ZGODOVINE PREVAJANJA LITERARNIH BESEDIL IZ PORTUGALSKEGA JEZIKA V SLOVENSKI JEZIK

Prispevek bo predstavil kratek oris objav slovenskih prevodov iz portugalske in brazilske književnosti v slovenski jezik od začetkov do danes ter osvetlil zlasti zgodovino prevajanja po osamosvojitvi Slovenije, od leta 1991. Pojasnil bo nekaj socio-zgodovinskih in estetskih okoliščin, ki so vidne v izboru prevajanih del ali avtorjev ter predstavil profile dejavnih prevajalcev. Prvi prevodi literature iz portugalskega jezika v slovenščino so bili skromni, pojavili so se razmeroma pozno, v začetku dvajsetega stoletja zlasti v obliki revijalnih objav, večina književnih literarnih prevodov pa je bila objavljena šele po drugi svetovni vojni. Prav tako bo opozoril na neprisotnost nekaterih avtorjev in del, ki so ključna za boljše in globlje poznavanje neke kulture.

Dr. Barbara Pregelj je doktorica literarnih ved in pridružena profesorica na Univerzi v Novi Gorici. Raziskuje traduktološke probleme ter literarne stike med slovensko in špansko ter hispanoameriško književnostjo, mladinsko književnost in literarno interpretacijo. Ob znanstvenem delu že dobra tri desetletja deluje kot posrednica med slovenskim, španskim in hispanoameriškim kulturnim prostorom. Prevaja v slovenščino in španščino ter iz baskovščine, katalonščine in galicijščine. Je tudi stalna sodna tolmačka za španski jezik. Kot prevajalko jo strastno zanima problem branja in interpretacije teksta, kot urednico na založbi Malinc pa, kako bi z virusom dobre literature okužila čim več bralcev. Septembra 2023 je prejela priznanje »naj osebnost založništva«.

ZAPISKI ZA ORIS RECEPCIJE ŠPANSKO PIŠOČIH AVTORIC IN AVTORJEV V SLOVENIJI, SRBIJI IN ROMUNIJI

V svetovnem jezikovnem sistemu španščina zaseda mesto enega od trinajstih supercentralnih (svetovnih) jezikov (De Swaan 2001), število slovenskih prevodov iz tega jezika pa praviloma ne zrcali vloge, ki jo v svetovnem merilu dosega (Pregelj 2021). V prispevku bodo podatki o številu prevodov iz španščine (pa tudi drugih jezikov španske države) osvetljeni v luči podatkov, ki se za prevode, nastale v 21. stoletju v Sloveniji, Srbiji in Romuniji, zbirajo v podatkovni bazi Litprax (kjer je trenutno približno 1200 vnosov prevedenih knjižnih naslovov). Pri tem me bo zanimalo predvsem, kako se jezikovni (hierarhični) sistem (predvsem v odnosu do španščine in manjšinskih jezikov španske države) zrcali v drugih kulturnih okoljih (srbskem in romunskem), kateri so v posameznih državah najbolj prevajani avtorji, knjižni naslovi, pa tudi kdo so njihovi najpogostejši prevajalke in prevajalci. Ob tem bom nakazala tudi druge možnosti za analizo recepcije špansko pišočių, ki jih še ponuja podatkovna baza Litprax.

Dr. Janja Vollmaier Lubej (1983) je doktorica znanosti s področja literarnih ved in docentka za slovensko književnost. Slednjo je več semestrov predavala kot gostujoča profesorica na Univerzi na Dunaju. Na Filozofski fakulteti Univerze v Mariboru kot zunanja sodelavka predava in izvaja seminarske vaje iz sodobne slovenske književnosti. Poučuje slovenščino na Srednji lesarski in gozdarski šoli Maribor. Je prevajalka iz sodobne ukrajinske književnosti.

ŽENSKI LIKI V ROMANIH *VOROŠILOVGRAD* IN *INTERNAT* SERHIJA ŽADANA

Ženski liki zavzemajo pomembno mesto v izbranih romanih Serhija Žadana. Pisatelj poudari ne le njihovo vlogo v družbi postsovjetske resničnosti in najsodobnejše stvarnosti, ki je razpeta med tradicijo in sodobnostjo, marveč poda njihovo uporništvu ter njihov boj za pravičnost, v katerem so ženski liki, ki jih analizira pričujoči prispevek in ki upošteva njihove raznolike vloge (materinsko, starševsko, prijateljsko, zavezniško itd.), navzoči z vso močjo.

Ksenija Šabec je leta 2020 diplomirala iz anglistike in germanistike, trenutno zaključuje magistrski študij anglistike in germanistike. V magistrski nalogi se ukvarja s prevajanjem otroškega romana *Emil in detektivi* iz nemščine v angleščino skozi leta.

Avgusta 2022 in 2023 se je udeležila seminarja literarnega prevajanja Sommerkolleg Premuda, ki ga organizira Univerza v Gradcu. Prevod eseja *Pri brezskrbnežih* Stefana Zweiga, opravljenega na lanskem seminarju, je objavljen na spletni strani *Revije Apokalipsa*. Od leta 2019 poučuje angleščino in nemščino na različnih jezikovnih šolah, in sicer skupine in posameznike na vseh stopnjah v živo ali prek spleta.

PREVAJANJE OTROŠKE LITERATURE: NEMŠKI ROMAN *EMIL IN DETEKTIVI* ERICHA KÄSTNERJA V TREH ANGLEŠKIH PREVODIH

Prispevek bo predstavil tri angleške prevode nemškega otroškega romana *Emil in detektivi* pisatelja Ericha Kästnerja s poudarkom na stilu in kulturno-specifičnih elementih. *Emil in detektivi* je bil izdan leta 1929 in je eno Kästnerjevih najbolj znanih del. Po njegovem izidu je nastalo več kot petdeset prevodov v številne jezike, medtem ko se je s prevajanjem romana v angleški jezik v zadnjih 90 letih spoprijelo več prevajalcev. Prispevek bo primerjal različne prevajalske strategije otroške literature, ki so bile uporabljene v treh različnih prevodih nemškega Emila v angleščino, nastalih v letih 1930, 1959 in 2007. Poudarek primerjave Kästnerjevega slovitega romana z angleškimi prevodi bo predvsem na kulturno-specifičnih elementih, ki jih v romanu, ki pripoveduje o Emilovem življenju v nemškem okolju ter dogajanju v Berlinu, ne manjka, ter na Kästnerjevem humorističnem, ironičnem in satiričnem literarnem stilu, ki je tudi pomembna značilnost njegovih otroških romanov nasploh.

Sonja Polanc, književna prevajalka in scenska umetnica s statusom samostojne ustvarjalke na področju kulture. Njeno delovanje sega na različna umetnostna področja: bila je ena najbolj izpostavljenih osebnosti zgodbe o oblikovanju visoke medijske kulture na Slovenskem, izpričan občutek za umetniško besedo je manifestirala v odrskih nastopih ter v množičnih medijih (kulturni program RA, TV); njeni intelektualni, duhovni in estetski napori se plodno izkazujejo tudi na področju literarnega prevajanja. Uveljavila se je kot ena najprepoznavnejših prevajalk iz bosanskega, črnogorskega, hrvaškega in srbskega jezika, in to žanrsko ter slogovno raznoterih pisav in poetik. Prevajanim avtorjem in njihovim delom vselej namenja tudi širšo pozornost, pri tem s pridom izkorišča performativno-interpretativni pol svoje ustvarjalnosti. Za svoje delo je bila na vsakem od ustvarjalnih področij večkrat nagrajena, prejela je več mednarodnih rezidenčnih štipendij ter delovnih štipendij in premij za uveljavljenega prevajalca DSKP, kot tudi delovno štipendijo JAK RS za vrhunskega ustvarjalca.

ZAKAJ JE KAČA (4 MZ 21,8-10) NEKJE BRONENA, DRUGOD BAKRENA TER PONEKOD MEDENA IN KAKO JE BIBLIČNA REFERENCA VPLIVALA NA NASLOV SLOVENSKEGA PREVODA ROMANA DOBA MJEDI SLOBODANA ŠNAJDERJA?

Pri dnu 72-te strani v prevodu monumentalnega dela *Doba brona (Doba mjedi, TIM Press, 2015)* hrvaškega pisatelja in dramatika Slobodana Šnajderja – za omenjeni roman je prejel vse najpomembnejše hrvaške in regionalne nagrade – je natisnjena drobna prevajalska opomba. Pri eruditivnem avtorju Šnajderjevega kova gre kajpak pričakovati zagatnosti in zank vseh vrst, omenjena drobna opomba je domnevna rešitev enačbe z več neznankami; ekstrakt raziskovalnih naporov.

Naslov dela namreč vsebuje svetopisemsko referenco – o tem se prepričamo nekje na sedmini gosto popisane, skoraj petstostranske besedila –, in sicer na četrto knjigo Peteroknjižja (4 Mz, 21,8-9). V obstoječih prevodih Svetega pisma, ki so izšli v različnih obdobjih ter izpod peres mnogoterih prevajalcev, je v navedenem odlomku najti kače, narejene iz različnih kovin oz. zlitin: bila je bodisi iz medí, bakra ali pač brona. Zanimalo nas je, kje korenini takšno variiranje. Bronaste kačo nadalje zasledimo tudi v drugi knjigi kraljev, 2 Kralji 18,4, in sicer: »4 Odstranil je višine, razbil stebre in posekal ašero. Razbil je tudi bronasto kačo, ki jo je bil naredil Mojzes; vse dotlej so ji namreč Izraelci zažigali kadilo. Dali so ji ime Nehuštan.« Ali del odgovorov tiči v etimologiji besede nehuštan, ki spominja na igro dveh hebrejskih izrazov z enakim korenem, in sicer: nahaš (kača) in nehošet (baker, medenina, [bron ?])?